

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

II. Quinam actus voluntatis sint in Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

est perfectio quedam formalis (libera ac volūtaria) in ipſo Deo, vt ſignificat Caietanus hic q. 19. art. 2. reſutatus à Gregorio de Valentia hic quæſt. 19. punc. 2. Sequeretur enim, aliquam perfectionem intrinſecam de nouo Deo aduenire; ſed ſignum & effectus perfectionis ac bonitatis eius, vt magis inferius conſtabit, quando de libera voluntate Dei agetur. Et confirmatur aſſertio. Quia amare eſt bonum alicui velle: Deus autem vult rebus omnibus ſuum omne Eſſe, & quicquid in illis bonum eſt: quandoquidem Deus ipſa ſua voluntate, cauſa eſt omnis eiſmodi boni; ſine qua nihil eſſent omnia. Velle autem hæc omnia, conſtat ex aſſert. 4.

Vbi etiam S. Thomas q. 20. a. 2. optimè notat, diſcrimen eſſe inter amorem noſtrum, & amorem diuini. Quia enim, inquit, voluntas noſtra non eſt cauſa bonitatis rerum, ſed ab ea mouetur, ſicut ab obiecto, amor noſter, quo bonum alicui volumus, non eſt cauſa bonitatis ipſius, ſed eſt conuerſio bonitatis eius, vel vera, vel aſtimata, prouocat amorem, quo ei volumus, & bonum conſeruari quod habet, & addi quod non habet, & ad hoc operamur. Sed amor Dei eſt inſundens & creans bonitatem in rebus.

6 Aſſertio VI. Deus ſimplici affectu, ſeu amore complacentiæ vult etiam ac diligit entia merè poſſibilia. Ita cum alijs Vaſquez diſp. 79. c. 2. quam ex comuni doctrina Scholaſtici eſſe conſtat, vt conſtat videretur ſcitur Suarez l. 3. c. 6. n. 10. vbi quoad hæc entia, conſtituit diſcrimen inter intellectu & voluntatē. Sed cū noſtra etiam voluntas, in re apprehenſa, etiā vt merè poſſibili poſſit complacentiæ actū habere, cur nō & diuina? Accedit quod res merè poſſibiles, ſicut entia ſunt: ita etiam ſunt tranſcendentaliter bonæ, quid ni ergo etiā à diuina voluntate appetibiles? Plura infra dub. 4. vbi de libera & neceſſaria volūtate Deragitur.

Aſſertio VII. De⁹ nō vult, nec velle poteſt malū, qua malū. Ita S. Thomas cit. q. 19. a. 9. ex comuni. Ratio eſt. Quia adequatū obiectū volūtatis formale quod (loquēdo de actu proſecutionis ſeu volitionis, non fugæ) eſt bonū vt bonū, vt dixim⁹ tom. 2. diſp. 2. q. 2. dub. 1. cū S. Thoma cōtra Ockamū, & Nominales.

7 Aſſertio VIII. Deus non vult, nec velle poteſt malū culpæ, ſeu peccatū formaliter acceptū, ſub illa ratione. Ita S. Thomas cit. a. 9. ex comuni Doctōrū in 1. d. 45. Patet ex Scriptura, Plal. 5. v. 5. Non Deus volens iniquitatem eſt. Sap. 14. v. 9. Similiter odio ſunt Deo, impius, & impietas eius. Abacuc 1. v. 13. Mundi ſunt oculi tui, ne videas malum; & reſpicere ad iniquitatem nō poteris: nimirum ſcientia approbationis, quæ adiuncta habeat volūtatem & approbationem obiecti cogniti. Ratio eſt. Tum quia nullum malū recta ratione appeti poteſt, quod opponitur ſummo bono; cum malum tantū ſit appetibile ratione boni adiuncti: peccatum autem aduerſatur Deo ac ſummo bono. Tum quia alias De⁹ eſſet auctor & cauſa peccati: quod eſt non ſolū contra fidem, vt docetur in 1. 2. ſed etiā contra rationē: quia Deus peccatū omne prohibet; nec eſt vllū peccatum, quod non ſit contra aliquam Dei legem, vt etiam ſuo loco diximus tomo 2. diſp. 4. q. 9. dub. 4.

8 Aſſertio IX. De⁹ tamē vult permiſſionē peccati. Ita S. Thomas eod. a. 9. ad 3. ex comuni, & patet ex Scriptura paſſim; præſertim quādo Deus dicitur indurare, excæcare, dare in reprobū ſenſum; quæ ad permiſſionem pertinent, vt ſuo loco docetur. Ratio eſt. Tum quia ſi non aliquo modo vellet permittere peccata;

non fierēt; Tū quia permittere ex iuſta cauſa malum etiam culpæ, eſt bonum: eſt autem iuſta cauſa eius permiſſionis; tum vt relinquatur ſua libertas creato arbitrio; tum vt ex peccato eliciatur maius bonum, non ſolum iuſtitie diuinæ erga malos, ſed etiam miſericordiæ ergo eoſdem, dum ad penitentiam reuocantur, &c. De qua replura diſp. 3. q. 1. dub. 2.

Aſſertio X. Malum ſolius pænæ, ſeu naturæ, vult quidem Deus; ac non per ſe, ſed ſolum per accidens, quatenus ei coniungitur aliquod bonum. Ita S. Thomas eod. a. 9. & a. 10. ad 2. ex com. & patet ex Scriptura. Quod enim Deus velit eiſmodi mala, patet ex illo Amos 3. v. 6. Si erit malum in ciuitate, quod Dominus non fecerit. Quod verò malum pænæ per ſe ac primaria intentione non velit, ſed ſolum per accidens, & ratione boni adiuncti, patet ex illo Sap. 1. v. 13. Quoniam Deus mortem non fecit, nec letatur in perditione viuorum. Creauit enim, vt eſſent omnia, & ſanabiles fecit nationes orbis terrarum, &c. Impij autem manibus & verbis accerſerunt illam, &c. Ratio eſt; quia quando cū aliquod malū coniunctum eſt cum aliquo bono magis appetibili, quam ſit bonum, quo priuat malum, tum illud malum rectè appeti poteſt: tale autem eſt malum pænæ & naturæ; cum quo coniungitur bonum iuſtitie diuinæ, & bonum ordinis naturæ, vt magis patebit cit. diſp. ſeq. de prouidentia Dei. Neque enim de his rebus in præſenti pluribus agendum eſt. Atque hoc eſt, quod de vtroque malorum genere ſapienter notauit S. Auguſtinus in Enchirid. cap. 10. & 11. Ex omnibus conſiſtit vniuerſitatis admirabilis pulchritudo: in qua etiam illud, quod malum dicitur, bene ordinatum, & loco ſuo poſitum, eminentius commendat bona, vt magis placeant, & laudabiliora ſint, dum comparantur malis.

DVBIVM II.

Quinam actus voluntatis, atq; etiam virtutum Deo conueniant.

S. Thomas 1. p. q. 20. aa. 4. & q. 21. aa. 4.

Supponendum, actus voluntatis quatuor potiſſimū modis variari ac diſtingui poſſe. Primò comuniſſima illa ratione, qua actus cuiuslibet appetitus, alij quidē conſiſtere dicuntur in appetitione ſeu proſecutione; alij in fuga. Secundò, ea ratione, qua paſſiones animi, ſeu appetitus ſenſitiui, propriè ſolent diſtingui: quo modo alij conſtituuntur in appetitu concupiſcibili, vt amor, deſiderium, delectatio; & his oppoſiti, odium, fuga, triſtitia; alij in iraciibili, vt ſpes, deſperatio, audacia, timor, & ira; iuxta S. Thomam 1. 2. q. 23. a. 4. qui actus ſeruata proportione etiam ad voluntatem transferuntur. Tertio diuidi poſſunt penes eam varietatem actuum, qui voluntatis deliberatiuæ proprij ſunt; vt ſunt intentio, electio, vſus, fruitio. Quarto diſtingui poſſunt ſecundum diuiſionem & varietatem virtutum, quæ in voluntate conſtituuntur: de quibus nūc ſigillatim agendum. Omitto actus vitioſos, vt inuidiæ, accidiæ, &c. quos conſtat in Deo non eſſe.

Aſſertio I. Dantur in voluntate diuina actus, non ſolum proſecutionis, ſed etiam fugæ. Ita ſupponit S. Thomas q. 20. art. 2. ad 4. vbi ait, peccatores, qua tales ſunt, à Deo odio haberi. Eadem eſt communis Doctōrum ſententia. Probatur apertè ex illo Sap. 14. v. 9.

Similiter odio sunt Deo, impius, & impietas eius. Ratio est; quia uti sapientis est, bonum amare; ita etiam fugere seu odisse oppositum malum, quia tale est; cum utrumque sit eiusdem rationis: nec est illa voluntas, vel ullus appetitus, qui non etiam suo modo refugiat malum, quo appetit bonum. An autem ipse etiam actus odij sit quædam prosecutio, dixi tom. 2. disp. 2. q. 2. dub. 1.

2. **Assertio II.** Ex actibus voluntatis, qui passionibus appetitus sensitivi respondent, eandemque cum illis appellationem sortiuntur, sine controversia proprie ac formaliter in Deo est amor, & gaudium; & ex veriori etiam odium. Prima pars est S. Thomæ 1. par. q. 20. art. 1. & seqq. ex communi omnium Doctorum. Et patet ex adductis Scripturis, & Patribus dub. præced. assert. 5. Apertissimum est illud Sap. 11. v. 25. *Diligis omnia quæ sunt.* Accedit quod 1. Ioan. 4. v. 3. dicitur; *Deus charitas est.* Quia si amor in Deo non esset, nullus planè voluntatis actus in eo esse posset; remoto enim primo, remouentur alia: est autem amor primus motus voluntatis, & cuiuslibet virtutis appetituum; in cuius actibus hic ordo cernitur. Primus enim actus prosecutionis, quia circa bonum versantur, priores sunt natura seu ratione actibus fugæ, qui circa malum versantur. Semper enim quod est per se, prius est eo, quod est per aliud: bonum autem principaliter & per se est obiectum voluntatis & appetitus, malum autem secundariò, & per aliud, in quantum scilicet opponitur bono. Deinde in vnoquoque genere, id quod est commune, naturaliter est prius; sicut & intellectus per prius habet ordinem ad verum commune, quam ad particularia quædam vera: at verò amor respicit bonum sub communi, ori ratione, quæ reliquæ passiones, quæ circa bonum versantur, id quod respiciunt sub particulari aliqua conditione seu ratione. Siquidem gaudium & delectatio est de bono præsentis & habitò; desiderium autem & spes, de bono nõdum adeptò: amor autem abstrahit ab utroque; adeoq; respicit bonum in commune, siue sit habitum, siue non habitum. Est ergo amor naturaliter primus actus voluntatis & appetitus.

Quod ex eo etiam probatur, quod omnes alij motus appetitui præsupponunt amorem, quasi primam radicem. Nullus enim desiderat aliquid nisi bonum amatum: neq; aliquis gaudet, nisi de bono amato. Odium etiam non est, nisi de eo, quod aduersatur reiamatæ. Et similiter tristitia, ceterosq; eiusmodi motus necesse est in amore referri, velut in primũ principium. Ex quibus patet, in quocunq; appetitũ habente necessariò constituendum amorem. Remoto n. primo, ut dictum, remouentur alia: cum igitur in Deo sit voluntas, ex dub. præced. necessario etiam ipsi amor tribuendus est. Ita ferè S. Thomas cit. art. 1.

3. Qui etiam 2. docet, Deũ amare creaturas, ac res omnes, quæ existunt, de quo dub. præc. Item a. 3. Deum non equaliter diligere omnia: sed ex parte obiecti, magis eos, quibus maius vult bonũ. Vnde colligit a. 4. Deum semper magis diligere eos, qui sunt, aut futuri sunt ipsa dilectione Dei meliores: adeoq; ut notat ibidem ad 1. & 2. Christum hominem, ac humanitatem Christi, plus quam omnes Angelos, & totam vniuersitatem creaturarum: quandoquidem amare Dei est velle bonum; & hoc ipso, quod aliquis est melior, adeoq; maiori bonitate præditus, Deus vult illi maius

bonum: cum nisi Deus vellet, maiorem bonitatem nullo modo habere posset. Vbi tamen resp. ad 1. notat, pensandam esse bonitatem eius, qui amatur à Deo, secundũ illud tempus quo dádũ est ei, ex bonitate diuina aliquid bonũ. Quia ratione secundum tempus illud, quo peccatori prædestinato dandum est ex diuina voluntate maius bonum (æternæ beatitudinis) melior est peccator (quam iustus præcitus); licet secundum aliquid aliud tempus sit peior. Disputat etiam ibidem S. Thomas resp. ad 3. & 4. Vtrum Deus plus dilexerit Petrum, an Ioannem; item an magis à Deo diligantur penitentes, an verò innocentes: sed quæ ad hunc locum non pertinent.

4. Secunda pars assertionis de gaudio, siue delectatione est S. Thomæ eadem q. 20. a. 1. ad 1. & communis Doctorum; quam tradit etiam Aristoteles lib. 7. Eth. c. ult. vbi ait: *Deum vna & simplici operatione gaudere.* Et patet ex illo Psal. 35. v. 9. *Torrente voluptatis tue potabis eos;* & alibi passim. Ratio est. Quia gaudium seu delectatio, ut est actus voluntatis, nullam includit imperfectionem; sed significat quietem in bono iam possessio; Deus autem in seipso velut summo bono ac intinè possessio, penitus conuiescit; nullius prætere rei alterius indigus: Ergo, &c.

Tertiam partem assertionis, de odio, expressè docet S. Thomas cit. q. 20. art. 2. ad 4. quicquid alibi dixerit. Ita enim ait: *Nil prohibet, vnum & idem secundum aliquid amari, & secundum aliquid odio haberi. Deus autem peccatores, in quantum sunt natura quædam amat. Sic enim & sunt, & ab ipso sunt. In quantum verò peccatores sunt, non sunt, sed ab esse deficiunt: & hoc in eis à Deo non est. Vnde secundum hoc ab ipso odio habentur.* Vbi vides, simpliciter asseri ac defendi à S. Thoma, in Deo odium esse erga peccatores. Id quod ex eiusdem etiam sententia ita docent ac tueruntur. Suarez libro 3. capite 7. & Vasquez disp. 84. cap. 3. contra Ferrarientem 1. cont. gent. capite 96. & Capreolum in 1. d. 45. quæst. 1. art. 1. S. Thomam male expendentem; cum tamen ipse etiam Capreolus tandem ibidem responsio ad argumentum cont. 8. conclus. concedat; odium & displicentiam non repugnare Deo, respectu aliquorum defectuum.

5. Et quamuis S. Thomas in 1. cont. gent. cap. 97. videatur contrarium huic assertioni docere, reuera tamen plus non vult, nec probat, quam hæc tria. 1. Deum non odisse quicquam odio peruerso, quæ malum alicui velit, ut malum, idque nulla ratione, boni honesti, ut solent facere homines, cum se inuicem peruerso odio prosequuntur. 2. nullam naturam per se odisse, quia bona est. 3. nec odisse etiam vllam substantiam intelligentem, aut creatam, etiam si peccator sit, in quantum est. 4. odium (inimicitiam nimirum) proprie solum esse erga personam, non erga malum, quod inimico volumus: cum tamen interim negari non possit, nec ipse S. Thomas ibidem neget, sed potius aperte satis fateatur, odiũ abominationis vel maximè esse posse erga peccata, aliosq; defectus, &c.

6. Probatur hæc pars aperte ex Scriptura sacra Sap. 14. versu 9. *Similiter odio sunt Deo, impius & impietas eius.* Et Psal. quinto versu sexto. *Odisti omnes, qui operantur iniquitatem, &c. Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus.* Zachar. 8. v. 17. *Nusquam malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris, & iuramentum mendax ne diligatis: omnia enim hæc*

sunt,

sunt, quæ odi, dicit Dominus. Malach. 1. v. 3. & Rom. 9. v. 13. Esau autem odio habui, &c. Ratio est. Quia odium mali, siue de odio inimicitia, siue de odio abominationis sermo sit, nullam includit imperfectionem: & sapientis est, non minus amare bonum honestum, quam odisse malum oppositum; cum vtrumque sit eiusdem rationis. Accedit quod Deus peccatoribus utique vult malum simpliciter: quod nimirum nullo bono maiori ipsis obuenturo compensetur: velle autem ita malum alicui, est odisse.

Assertio III. In Deo item propriè esse videtur, tum desiderium, non quidem respectu boni proprii ac intrinseci, sed extrinseci, maximè nostri: tum fuga mali nostri futuri, aut possibilis. Ita Suarez cit. lib. 3. cap. 7. & Vasquez disp. 84. cap. 1. non contradicente etiam Capreolo loc. cit. Ratio est. Tum quia reuera Deus ardentè vult & cupit nostrum bonum futurum, nimirum vt iustè accipi viam; & refugit oppositum, sceleratam scilicet vitam, quam in nobis videt futuram, iuxta illud 1. Thess. 4. v. 3. *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra.* Tum quia de ratione desiderij & fugæ plus non est, quam velle bonum, absens, & refugere malum futurum possibile, seu sibi, seu alijs: quod sane Deo modo explicato conuenit. Tum quia non est necesse, vt bonum vel malum, quod est obiectum vtriusque actus, sit futurum, respectu ipsius Dei volentis, aut etiam actus ipsius immanentis: sicut etiam ad præscientiam futurorum non requiritur, vt aliquid sit futurum respectu ipsius Dei præscientis; vt præscientiæ interni actus; satis est, quod omnia hæc sint futura respectu alicuius temporis coexistentis Deo, & interno actui ipsius. Accedit quod de ratione desiderij & fugæ non est, vt bonum seu malum, quod respiciunt, re ipsa sit futurum; satis est, quod vtrumque sit possibiliter futurum; adeo vt nihil obstat, quominus etiam in Deo detur inefficax desiderium, aut fuga, boni, vel mali futuri possibilis, vt rectè etiam Vasquez loco cit.

Neque ideo, quod res desiderata sit præsens, cessat ipse actus desiderij in Deo, secundum se, sed solum quoad denominationem extrinsecam, quam à futuritione obiecti sortitur: sicut etiam cum contingens futurum existit, non cessat ipsa per se præscientia diuina, secundum se, sed solum ratione denominationis. Neque S. Thomas q. 20. a. 1. ad 2. negat, in Deo actum desiderij, nisi respectu boni proprii & intrinseci Deo, vt ex ratione, quam subiicit, absentia colligitur, & rectè Vasquez loc. cit. Si quis tamè diceret, de ratione desiderij esse, vt tendat in bonum futurum, qua futurum est, etiam respectu ipsius desiderantis, & actus desiderij; is probabiliter negare posset, hunc actum esse in Deo. Eadem est ratio fugæ.

Assertio IV. In Deo non est propriè tristitia; nec spes; nec desperatio; nec audacia; nec ira: adeoque nullus ex actibus respondentibus appetitui irascibili. Ita S. Thomas q. 20. art. 1. ad 2. ex communi. Probatu ratio S. Thomæ loc. cit. de singulis. *Quia in passionibus, inquit, sensitiui appetitus, est considerare aliquid quasi materiale, scilicet corporalem transmutationem: & aliquid quasi formale, quod est ex parte appetitus. Sicut in ira, vt dicitur in 1. de anima text. 15. & 63. materiale est accensio sanguinis circa cor, vel aliquid huiusmodi; formale verò, appetitus vindictæ. sed rursus ex parte eius, quod est formale, in quibusdam horum designa-*

tur aliqua imperfectio. Sicut in desiderio, quod est boni non habitus; & in tristitia, quod est mali habitus. Et eadem est ratio de ira, quæ tristitiam supponit. Quædam vero nullam imperfectionem designant, vt amor, & gaudium. Cum igitur nihil horum Deo conueniat, secundum illud, quod est materiale in eis, vt dictum est, illa quæ imperfectionem important, etiam formaliter Deo conuenire non possunt, nisi metaphorice secundum similitudinem effectus. Quæ autem imperfectionem non important, de Deo propriè dicuntur, vt amor, & gaudium, tamen sine passione, vt dictum est. Ita S. Thomas.

Et confirmatur particulatim de singulis. Etenim fieri non potest, vt sit tristitia in Deo, quia est molesta, & mali intrinsecè affligentis mentem: nec spes, quia est boni ardui; Deo autem nihil arduum est: nec desperatio, quia impotentiam arguit operantis, dum non potest acquirere bonum concupitum: nec audacia, quia non est nisi respectu obiecti ardui ac periculosi; quale in Deo locum non habet: nec timor; quia est de malo futuro difficulter euitabili: nec ira, quia itidem respicit malum arduum, vt repellendum: licet Suarez loc. cit. putet, in suo formali conceptu non includere imperfectionem, sicut nec vindictam. Sed contrarium existimo verius cum S. Thoma; quicquid sit de eius ratione.

Assertio V. Actus voluntatis deliberatæ proprii, superius recensiti omnes, nimirum intentio, electio, vltus, fructio, Deo propriè ac formaliter conueniunt. Ita Suarez lib. 3. cap. 7. num. 10. ex communi vsu loquendi Theologorum, qui passim Deo tribuunt electionem, quæ supponit intentionem; secundum quæ trahit vsu. Idem docet S. Thomas supra dub. 1. citatus, quando asserit, Deum velle bona creata propter se, vt finem. Probatu, tum ex Scriptura, quæ Deo tribuit consilium, quod est de medijs intentioni finis subordinatis. Vt Prouerb. 8. v. 14. *Meum est consilium.* Prouerb. 13. v. 16. *Omnia agit cum consilio.* Ephes. 1. v. 11. *Operatur omnia secundum consilium voluntatis sue.* Eadem scriptura frequentissimè tribuit Deo electionem. Vt Ephes. 1. v. 4. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem.*

Ratio singulorum est. Quia intentio est voluntas efficax finis obtinendi: iam vero etsi interna Dei operatio propriè non sit propter finem, neque adeo respectu ipsius Esse diuini, causalitas finis locum vltum habeat, habet tamen locum respectu actionis Dei transeuntis, iuxta illud Prouerb. 16. v. 14. *Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus.*

Electio nihil aliud est, quam efficax voluntas medijs, & quidem vnus è pluribus: quod itidem nihil habet imperfectionis. Potest enim, vt inquit Paulus, ex hominibus aliud vas facere in honorem, aliud in contumeliam suo arbitratu; vnde alios eligit, alios reprobat. Et in operibus etiam naturæ; ex infinito rerum numero & ordine possibili, hunc solum, quem videmus, delegit, &c. Plura de his disp. seq. quæst. 5. dub. 2.

Vltus, est voluntas exequendi media electa; quam hoc ipso vtique Deo denegare non possumus, quod in tempore omnia exequitur re ipsa, prout ab æterno decreuit. *Quæcumque enim voluit fecit, in celo & in terra.* Psal. 134. v. 6.

Fructio denique nihil est aliud, quam quies & delectatio in possessio bono, seu fine, qui est Deus ipse,

qui se ipso perfectissime fruatur, non quidem tanquam sine suis ipsius, sed tanquam sine creaturarum, quas voluit esse propter se, tanquam finem.

Iam vero quod ad eam varietatem actuum voluntatis attinet, quæ ex virtutum partitione desumitur, agit quidem S. Thomas solum de virtutibus Cardinalibus, quæ in appetitu existunt: supponens, proprie in Deo esse prudentiam, ex quæst. 14. & infra quæst. 22. sed ut doctrina sit planior, dicemus etiam aliquid de virtutibus Theologicis.

Assertio VI. Vti fides proprie non est in Deo, ita nec actus voluntatis, quem fides supponit: sed nec actus spei in Deo est, quia talis est tamen in eo tum amor amicitiae erga seipsum ac rationales creaturas, adeoque charitas; tum amor concupiscentiæ erga res omnes; in nobis alioqui ad eundem spei habitum pertinens. Priorem partem supponit S. Thomas, tum hoc loco quæst. 21. ubi de virtutibus, quæ in Deo sunt, agens, nec mentionem quidem fidei aut spei facit; tum in 2. 2. & 3. par. ubi omnibus beatis, ipsi quæ etiam Christo fidem ac spem denegat. Ratio est. Quia fides est obscura cognitio, & argumentum rerum non apparentium, ve loquitur Apostolus Heb. 11. Itaque nec credere, nec velle credere, esse potest in Deo, aut beatis. Spes autem est boni ardui, ex dictis superius.

Posteriorem partem de amore concupiscentiæ, & amicitiae, adeoque de charitate, expressè docet S. Thomas quæst. 10. art. 2. ad 3. & de amicitia fufius docetur in 2. 2. de charitate. Ratio breviter est; quia ad amorem amicitiae pertinet, velle bonum alicui propter se, & ut ipsi bene sit; quo quidem modo Deus sibi, & alijs, præsertim iustis, vult bonum. Amor vero concupiscentiæ est erga illud bonum, quod volumus nobis, & amicis nostris: quomodo Deus vult omne bonum sibi, & electis.

Et rectè notat S. Thomas ibidem ad 3. erga creaturas irracionales non posse haberi amorem amicitiae, sed solum concupiscentiæ: Amicitia, inquit, non potest haberi, nisi ad rationales creaturas, in quibus contingit esse redamationem, & communicationem in operibus vite; & quibus contingit bene euenire vel male, secundum fortunam & felicitatem: sicut & ad eas proprie benevolentia est. Creatura autem irracionales, non possunt pertingere ad amandum Deum, neque ad communicationem intellectualis & beatæ vite, qua Deus vivit. Sic igitur Deus, proprie loquendo, non amat creaturas irracionales amore amicitiae, sed amore concupiscentiæ, in quantum ordinat eas ad rationales creaturas, & etiam ad seipsum, non quasi eis indigeat, sed propter suam bonitatem, & nostram utilitatem. Concupiscentis enim aliquid & nobis, & alijs. Ita S. Thomas, Unde colligitur, amorem concupiscentiæ esse etiam erga creaturas rationales, atque etiam erga iustos, quatenus Deus eos vult sibi, ac in suum commodum, seu gloriam, &c. Quod verò honestus hic amor concupiscentiæ in nobis ad habitum spei pertineat, suo loco de spe docetur.

Assertio VII. Ex virtutibus Cardinalibus, in Deo proprie ac formaliter non sunt illæ, quæ circa passiones immediatè versantur; vt Temperantia & fortitudo; item mansuetudo, atque aliæ ijs adiunctæ: aliæ verò, quæ in voluntate insunt, & circa operationes versantur, vt sunt Iustitia, liberalitas,

& magnificentia; aliæque his similes, proprie sunt in Deo. Ita S. Thomas 1. p. q. 21. a. 1. in corp. & ad 1. ex comm. & intelligitur posterior pars non de omnibus virtutibus, quæ Iustitiæ annectuntur, sed quæ cum nullam specialem rationem imperfectionis formaliter contineant, quoad hoc similes sunt Iustitiæ; vt mox speciatim de misericordia dicitur. Interim Religionè, obedientiâ & si quæ sunt aliæ similes, quæ formaliter superiorè respiciunt; vt & studiofitatem, quæ studiosâ voluntatè discendi & cognoscendi significat, &c. aliæque his similes in Deo non esse, per se satis constat. Ratio assertiois est. Quia virtutes prioris generis, cum ex proprio & formali suo genere, circa passiones moderandas versentur, in Deo locum habere non possunt; quandoquidem Deus est expers passionum.

Iustitia autem, & aliæ similes, quæ circa operationes versantur, cum nec ex obiecto suo, nec aliunde vsquam imperfectionem aliquam in sua formali ratione inuoluant, rectè ac proprie Deo tribuuntur; vt etiam scriptura ipsa frequentissime Deo Iustitiam, liberalitatem, & magnificentiam tribuit. vt psal. 10. v. 7. *Iustus Dominus & iustitiam dilexit.* psal. 144. v. 17. *Iustus Dominus in omnibus vijs suis; & sanctus in omnibus operibus suis.* Ibidem v. 15. *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das escam illorum in tempore oportuno. Aperis tu manum tuam, & imple omnem animal benedictione: ubi liberalitas Dei commendatur.* psal. 8. v. 2. *Elevata est magnificentia tua super caelos.* Exod. 15. v. 11. *Quis similis tui in fortibus Domine? quis similis tui, magnificus in sanctitate, terribilis atque laudabilis, faciens mirabilia?*

Et confirmatur ex S. Dionysio cap. 8. de diuini nominis. ubi ait: *Itaque hoc verè dici potest, potius esse diuine iustitiæ proprium, non demulcere & dissoluere vilem optum cuiusque animum, terrenorum bonorum largitionibus; nec si quis hoc facere conetur, auxilio, praesidioque desertos esse sinere; sed confirmare eos (aduersitatibus) in præclaro, immutabilique statu, eis que qui eiusmodi sunt tribuere pro dignitate. Hec etiam diuina iustitia, ut omnium salus laudatur, quod suam cuiusque, & ab alijs solutam ac liberam essentiam atque ordinem conferret atque reuatur, causaque sit sua cuiusque reuactionis. Et ibidem cap. 9. Quod si quis diuinum eiusdem, aut iustitiæ nomen, quo scripta diuina utuntur, pro equali accipiat, dicendum est, aquum esse Deum, non solum quod partibus non constet, nec vsquam deficiat; verum etiam quod ad omnia, & per omnia æquè perueniat; & quod ipsius equalitatis sit author, qua efficit, & omnium aliorum per alia, similem progressionem, & eorū, qua participant, æqualem communionem, pro captu cuiusque, & parem largitionem, qua cuique fit pro dignitate; quodque omnem æqualitatem, eam qua animo cernitur, eam que mentis est, que rationis, que sensus, que essentia, que nature, que denique voluntatis, præcipue & coniuncte in se anticipatam habet; vt & potentia omnis æqualitatis effectrice, que omnibus necesse est. Quibus verbi causa potissimum diuina Iustitiæ functio describitur, qua Deus omnibus rebus, iuxta exigentiam & conditionem suæ naturæ, seruata debita proportione, prouidet, ac sua bona distribuit.*

Qua de causa etiam S. Thomas cit. quæst. 21. art. 1. corp. Iustitiam solum distributiuam Deo attribuit: commutatiuam autem, quæ consistit, inquit, in em-

prione & venditione, & alijs huiusmodi communicationibus vel commutationibus, Deo negat; cum absolute ait: *hæc non competit Deo, quia videlicet Apostolus, Rom. 11. Quis prior dedit illi, & retribuatur ei?* In quæ sensum S. Thomas etiam alijs quibusdã locis loquitur; & sequuntur Ferrariensis lib. 1. cont. gent. cap. 93. Caietanus hic q. 21. a. 1. & in 2. q. 61. art. 4. Sotus lib. 3. de Iustit. q. 5. a. 4. Bañes hic q. 21. art. 1. vbi suam sententiam mutat, alijsque recentiores Thomistæ communiter.

Alij vero, in quibus Durandus in 4. d. 4. q. 1. Vasquez hic disp. 86. & ferè Molina, & Zumel hic q. 21. a. 1. vtramque; in Deo propriè ac formaliter esse negat. Alij in quibus Capreolus in 2. d. 27. ad 1. Gregorius de Valentia hic q. 21. pun. 1. Albertinus tom. 1. princip. 1. corall. 18. à n. 36. Suarez 3. p. disp. 4. sect. 5. edit. antiq. & opusc. de Iustitia Dei sect. 2. n. 2. & 27. & sect. 3. n. 33. (vbi quod inedit. noua. 3. partis aliter ex parte vñus est docuisse, explicat) commutativam Iustitiam propriè Deo tribuunt: quam certè vniuersim & absolute Deo denegare, non est consentaneum doctrinæ S. Thomæ in alijs locis, vt in 2. 2. q. 61. a. 4. & q. 108. a. 2. & in 3. part. q. 85. a. 3. ad 3. Quem secum ipso ita conciliat Capreolus loc. cit. vt cum negat S. Thomas, merita nostra per Iustitiam commutativam à Deo compensari, asserat id intelligendum de actibus meritorijs, vt præcisè emanant ab arbitrio creato; non vero prout simul oriuntur à gratia; adde & promissione diuina nituntur, vt rectè Gregorius de Valentia hic q. 21. p. 1.

16 Aut planius dici potest, S. Thomæ, cum hic docet, in Deo propriè non esse Iustitiæ commutativam, locutum esse de contracta & materiali ratione eius Iustitiæ, prout inter homines est; & necessariò aliquã rerum ac dominij, seu Iuris alienationem inuoluit. hoc enim vt sumum, & non plus probat eius argumentum: distributiua verò propterea esse, quia distributionis actus, seruata debita dignitatis proportionem, saltem comuni quadã ratione propriè in Deo locum habet: cum tamen strictè & adæquatè ac formaliter spectata, secundum propriã debiti rationem, in Deo non sit, vt ex Durando notauit Molina loco cit. Sed de hæc re ex instituto agendum est in 1. 2. de meritis, & in 2. de Iustitia, & in 3. part. de Incarnatione; vbi satis prolixè de hac re agimus tom. 4. disp. 1. quæst. 2. dub. 6.

17 Assertio VIII. In Deo propriè etiã est Misericordia. Ita S. Thomæ hic q. 21. a. 3. vbi ait: *Misericordia Deo maxime est attribuenda; tamè secundus effectus, non secundum passionis affectum.* Quod ita intelligendum est, vt in Deo sit misericordia (quatenus est actus voluntatis) secundum proprium suum actum & munus, non tamè secundum passionis affectum, qui in nobis per accidens solet esse adiunctus; & materialiter solum, ac ratione certi subiecti, non per se ac formaliter ad misericordiam pertinet; vt pote quæ ex sua formali ratione, nihil aliud est, quam affectus, seu voluntas subleuandi misericordiam alterius. Quæ etiam causa est, cur omnes Theologi propriè Deo misericordiam tribuant, vt rectè Vasquez hic q. 21. a. 3. & Suarez hic lib. 3. c. 7. num. 15. Plura de hac varietate actuum diuinæ voluntatis, ex virtutum varietate desumpta, Suarez in Metaph. disp. 30. sect. 16. à num. 37.

Assertio IX. Nulla virtus est in Deo sub ratione

habitus; sed actus tantum: esto alioquin detur in Deo potentia actiua voluntatis, & intellectus ab actibus ratione distincta, de quo quæst. seq. Ita Capreolus in 1. d. 45. q. 1. & videtur communis. Ratio est. Quia habitus significat aliquã perfectionem potentijs naturalibus superadditam, respectu eorum actuum, ad quos ipsa naturalis potentia per se non est satis expedita ac prompta: in Deo autè ipsamet voluntas & intellectus, seu natura ipsa diuina, ad omnes actiones sibi conuenientes, est connaturaliter promptissima & expeditissima. Qua de causa etiam superius de scientia Dei diximus dub. 1. non esse in Deo scientiam, sub ratione habitus.

D V B I V M III.

Quotuplex sit diuina voluntas, ac speciatim de voluntate signi & beneplaciti; antecedente & consequente; efficace & inefficace: & an voluntas Dei semper impleatur.

S. Thomas 1. p. q. 19. art. 6. 11. & 12.

TRES sunt potissimè diuisiones generales ac celebres diuinæ voluntatis. Prima est, qua voluntas diuina alia dicitur beneplaciti, alia signi. Ita S. Thomas 1. p. q. 19. a. 11. ex comuni, ac recepta Doctorum sententia. Circa quam partitionem tria notanda sunt.

Primum est, voluntatè signi, iuxta S. Thomam ibidè, & communem Doctorum doctrinam, quatenus voluntas signi est, propriè non esse voluntatè, seu volutionem aliquam Dei; sed impropriè tantum, & per metonymiam sic dictam, quod ex suo genere, ac in nobis (sed & plerumque; etiam in Deo, non tamè semper, vt notauit S. Thomas q. 19. a. 12. ad 2. & inferius contra Durandum dicitur) soleat esse signum talis euilspiam voluntatis erga rem, quæ dicitur volita voluntate signi: sicut diuina punicio, seu voluntas puniendi in Deo, vocatur impropriè ira; quia illa in nobis solet esse signum iræ. Voluntas autè beneplaciti, iuxta eundè & communem, est voluntas propriè dicta, per quam videlicet res ipsa sic volita verè in se ipsa placet Deo: de qua voluntate, eiusque actibus actum est dub. 1. & 2. Deus enim hac ipsa voluntate beneplaciti vult omnia, quæ facit. Vnde patet etiam, hanc diuisionem solum esse analogi in analogata, vt rectè Caietanus hic q. 19. a. 11. & Gregorius de Valentia q. 19. pun. 2. & alij.

Secundò notandum est, voluntatem signi à S. Thomæ cit. q. 19. a. 12. alijsque Theologis in 1. d. 45. rursum quintuplicem constitui; à totidem scilicet signis diuinæ voluntatis desumptam; qualia sunt, præceptum, prohibitio, permissio, consiliu, operatio: quæ apud Durandum in 1. d. 45. & Gabrielem d. 46. & Caietanum hic cit. a. 12. isto versiculo comprehenduntur.

Præcipit ac prohibet, permittit, consulit, implet.

Vbi prohibitio dicitur voluntas signi respectu rei prohibite, non secundum se; sed cum addito, ne fiat. Permissio quoque; non est signum diuinæ voluntatis erga peccatum ipsu, vt malè loquitur Durandus in 1. dist. 45. q. 3. n. 7. reprehensus idcirco à Gregorio de Valentia hic q. 19. pun. 2. sed solè erga non impeditiõnem

peccati.